

УДК 378

DOI <https://doi.org/10.24919/2308-4863/63-2-48>**Тетяна ФАСОЛЬКО,***orcid.org/0000-0002-4131-2735*

кандидат педагогічних наук, доцент,
завідувач кафедри теорії і методики дошкільної та початкової освіти
Кременецької обласної гуманітарно-педагогічної академії імені Тараса Шевченка
(Кременець, Тернопільська область, Україна) tetjanafasolko@ukr.net

Людмила ВРОЧИНСЬКА,*orcid.org/0000-0002-4504-7270*

кандидат педагогічних наук, доцент,
декан факультету дошкільної і початкової освіти, історії та мистецтв
Кременецької обласної гуманітарно-педагогічної академії імені Тараса Шевченка
(Кременець, Тернопільська область, Україна) l.vrochynska@gmail.com

Альона ПЄХАРЄВА,*orcid.org/0000-0002-1836-4158*

кандидат психологічних наук, доцент,
старший викладач кафедри спеціальної педагогіки і психології та інклюзивної освіти
Комунального закладу «Харківська гуманітарно-педагогічна академія» Харківської обласної ради
(Харків, Україна) alalenaaluona@gmail.com

ПРОФЕСІЙНА ПІДГОТОВКА ВИХОВАТЕЛЯ ЗДО ДО ДІЯЛЬНОСТІ В УМОВАХ ІНКЛЮЗИВНОЇ ОСВІТИ

У статті досліджується професійна підготовка вихователя закладу дошкільної освіти до діяльності в умовах інклюзивної освіти. Встановлено, що основним завданням інклюзивної освіти дітей з особливими освітніми потребами є розвиток їхніх пізнавальних можливостей, формування особистісних якостей, соціальних потреб та інтересів. Визначено, що інклюзивна освіта передбачає освіту кожній дитині, незважаючи на наявні особливості розвитку і надає змогу дитині з особливими освітніми потребами бути включеною у загальний освітній процес за місцем проживання, шляхом адаптації змісту освіти й умов навчання, що в подальшому надає можливість їй стати рівноправним членом суспільства. Встановлено, що професійна підготовка вихователя закладу дошкільної освіти до діяльності в умовах інклюзивної освіти повинна здійснюватися відповідно до специфіки інклюзії, яка є важливим освітнім етапом, який спрямований на забезпечення якісної та рівноправної освіти для всіх дітей, включаючи тих, у яких є особливі освітні потреби. Встановлено, що комплексна цілеспрямована діагностика сформованості готовності майбутніх вихователів до роботи з дітьми з особливими освітніми потребами може бути забезпеченою застосуванням мотиваційного, організаційного, креативного, особистісного, контрольного-регулювального, емпіричного, емпатійного, свідомоформуючого, почуттєво-комунікативного, оцінювально-результативного, проєктувального та морально-етичного компонентів. Практичне значення проведеного дослідження полягає в тому, що висновки та рекомендації, розроблені авторами та запропоновані в статті, можуть бути використані для: розвитку конкретних вмінь, таких як адаптація освітніх матеріалів, робота з різними потребами дітей з особливими освітніми потребами, співпраця з батьками та іншими фахівцями; розробка індивідуалізованих освітніх програм, використання різних адаптивних методів та матеріалів, зміцнення практичної бази та впровадження інноваційних підходів у підготовку вихователів до роботи з дітьми з особливими освітніми потребами.

Ключові слова: вихователь, заклад дошкільної освіти, інклюзивна освіта, діти з особливими освітніми потребами, професійна підготовка.

Tetiana FASOLKO,

orcid.org/0000-0002-4131-2735

*Candidate of Pedagogical Sciences, Associate Professor,
Head of the Department of Theory and Methods of Preschool
and Elementary Education*

*Taras Shevchenko Regional Humanitarian-Pedagogical Academy of Kremenets
(Kremenets, Ternopil region, Ukraine) tetjanafasolko@ukr.net*

Liudmyla VROCHYNSKA,

orcid.org/0000-0002-4504-7270

*Candidate of Pedagogical Sciences, Associate Professor,
Dean of the Faculty of Preschool and Primary Education, History and Arts
Taras Shevchenko Regional Humanitarian-Pedagogical Academy of Kremenets
(Kremenets, Ternopil region, Ukraine) l.vrochynska@gmail.com*

Alona PIEKHARIEVA,

orcid.org/0000-0002-1836-4158

*Candidate of Psychological Sciences, Associate Professor,
Senior Lecturer at the Department of Special Pedagogy
and Psychology and Inclusive Education*

*Municipal establishment "Kharkiv humanitarian-pedagogical academy"
of the Kharkiv regional council
(Kharkiv, Ukraine) alalenaaluona@gmail.com*

PROFESSIONAL TRAINING OF THE EDUCATOR OF PEI FOR ACTIVITIES IN THE CONDITIONS OF INCLUSIVE EDUCATION

The article examines the professional training of a special education teacher for activities in the conditions of inclusive education. It was established that the main task of inclusive education of children with special educational needs is the development of their cognitive abilities, the formation of personal qualities, social needs and interests. It was determined that inclusive education provides education for every child, regardless of the existing peculiarities of development and enables a child with special educational needs to be included in the general educational process at the place of residence, by adapting the content of education and learning conditions, which in the future gives him the opportunity to become an equal member society. It has been established that the professional training of a preschool teacher for activities in the conditions of inclusive education should be carried out in accordance with the specifics of inclusion, which is an important educational stage aimed at ensuring quality and equal education for all children, including those with special educational needs. It was established that a comprehensive purposeful diagnosis of the readiness of future educators to work with children with special educational needs can be ensured by the use of motivational, organizational, creative, personal, control-regulatory, empirical, empathic, consciousness-forming, sensory-communicative, evaluative-resultative, projective and moral and ethical components. The practical significance of the conducted research is that the conclusions and recommendations developed by the authors and proposed in the article can be used for: the development of specific skills, such as the adaptation of educational materials, work with the various needs of children with special educational needs, cooperation with parents and others specialists; development of individualized educational programs, use of various adaptive methods and materials, strengthening of the practical base and implementation of innovative approaches in training educators to work with children with special educational needs.

Key words: *educator, preschool education institution, inclusive education, children with special educational needs, professional training.*

Постановка проблеми. Інклюзія, як ключова інновація ХХІ століття та стратегія соціального розвитку, підкреслює важливість аналізу інклюзивності у всіх сферах суспільного життя, включаючи освітній простір. Упровадження інклюзивного навчання на державному рівні є реакцією на євроінтеграційні процеси та відповідає необхідності формування інклюзивного суспільства, яке розуміє та приймає інтереси та потреби всіх громадян. Цей процес передбачає формування

доступного та адаптивного середовища для освітньої сфери, професійної та інших видів діяльності.

З-за умов розвитку теорії та практики дошкільної освіти зростає актуальність проблеми підготовки майбутніх вихователів до професійної діяльності в умовах інклюзивної освіти. Вихователь, який бажає працювати у інклюзивній групі закладу дошкільної освіти (далі – ЗДО), повинен мати не лише знання, а й уміння та навички роботи з дітьми, які мають особливі освітні потреби. Вже

давно відомо про важливість поєднання теоретичного знання з практичним досвідом у будь-якій сфері людської діяльності, і підготовка майбутніх вихователів до роботи в умовах інклюзивної освіти є саме таким процесом, яка має на меті не тільки забезпечити майбутніх фахівців теоретичними знаннями, а й надати необхідні практичні уміння та навички, які є необхідними для успішної роботи в інклюзивному середовищі ЗДО. Отже, будь-яка наука, в тому числі й педагогіка, продуктивно розвивається лише у взаємодії відповідної теорії та практики, тому актуальним є дослідження професійної підготовки вихователя ЗДО до діяльності в умовах інклюзивної освіти.

Аналіз останніх досліджень і публікацій.

Тематику професійної підготовки вихователя ЗДО до діяльності в умовах інклюзивної освіти досліджує незначна кількість науковців. Зокрема, в наукових працях: М. П. Сорочан відображено сучасні підходи до забезпечення якості освіти для дітей з особливими освітніми потребами; Т. М. Цегельник проаналізовано психолого-педагогічні основи підготовки майбутніх вихователів до професійної діяльності в інклюзивних групах закладів дошкільної освіти; І. Садової визначено особливості підготовки майбутнього вчителя до навчання дітей з особливими потребами в умовах інклюзивної освіти; І. Кузави, М. Ярмолюка проаналізовано особливості формування професійної готовності майбутніх вихователів до впровадження інклюзивної освіти.

Метою роботи є дослідження професійної підготовки вихователя ЗДО до діяльності в умовах інклюзивної освіти.

Виклад основного матеріалу. Інклюзивна освіта є альтернативою системі спеціальної освіти, за якою діти з особливими освітніми потребами (далі – ООП) навчаються окремо від інших дітей або здобувають освіту за індивідуальною формою навчання. Основним завданням інклюзивної освіти дітей з ООП є розвиток їхніх пізнавальних можливостей, формування особистісних якостей, соціальних потреб та інтересів. У світлі цієї парадигми потрібно реалізувати перехід від навчально-дисциплінарної моделі освіти до особистісно орієнтованої моделі, сформованої на доступних для дітей з ООП видах діяльності (гра, спілкування, спостереження, предметно-практична, художньо-естетична та інші види діяльності) (Бондар, 2007).

Отже, інклюзивна освіта передбачає освіту кожної дитини, незважаючи на наявні особливості розвитку і надає змогу дитині з ООП бути включеною у загальний освітній процес за місцем проживання, шляхом адаптації змісту освіти

й умов навчання, що в подальшому надає можливість їй стати рівноправним членом суспільства (Порошенко, 2019).

З 2009 року в Україні відбувся процес приведення існуючого законодавства до вимог Конвенції ООН про права інвалідів, в основі якої лежить соціальна (а не медична, як вбачалося раніше) модель розуміння інвалідності. У зв'язку з цим відбулося поступове впровадження інклюзивної моделі навчання дітей з ООП та розпочалося формування відповідної законодавчо-нормативної бази: наказ МОН України «Про затвердження Плану дій щодо запровадження інклюзивного навчання у загальноосвітніх навчальних закладах на 2009-2012 роки» (2009 р.), розпорядження КМУ «Про затвердження плану заходів щодо запровадження інклюзивного та інтегрованого навчання у загальноосвітніх навчальних закладах на період до 2012 року» (2009 р.), наказ МОН України «Про затвердження Концепції розвитку інклюзивного навчання» (2010 р.), Постанова КМУ від 21.08.2013 № 607 «Про затвердження Державного стандарту початкової загальної освіти для дітей з особливими освітніми потребами», Закон України «Про внесення змін до деяких законів України про освіту щодо організації інклюзивного навчання» (2014 р.), Інчхонська декларація «Освіта 2030: Забезпечення загальної інклюзивної і справедливої якісної освіти та навчання впродовж життя» (2015 р.) (Incheon Declaration, 2015), Постанова КМУ від 09.08.2017 № 588 «Зміни, що вносяться до Порядку організації інклюзивного навчання у загальноосвітніх навчальних закладах», Постанова КМУ «Про затвердження Порядку організації діяльності інклюзивних груп у закладах дошкільної освіти» (зі змінами) (2019 р.) (Постанова КМУ від 10 квітня 2019 р. № 530), Національна стратегія розвитку інклюзивної освіти на 2022–2032 рр. (розпорядження КМУ від 23 лютого 2022 р. № 286-р.) та інші нормативно-правові акти, що спрямовані на створення соціально-економічних умов для інтеграції в суспільство дорослих і дітей з особливостями (порушеннями) розвитку. В результаті імплементації Концепції було передбачено комплексне вирішення питань, які взаємопов'язані з нормативно-правовим, навчально-методичним, кадровим та фінансовим забезпеченням інклюзивної освіти.

На основі аналізу нормативно-правових документів можемо відзначити, що система освіти України з-за сучасних умов динамічно розвивається на принципах академічної свободи, автономії, доброчесності та інклюзивності.

Компоненти професійно-особистісної готовності майбутніх вихователів ЗДО до інклюзивної освіти	
→	Емпіричний – дає знання тих закономірних зв'язків і відносин, які виявляються через аналіз безпосередніх даних спостереження.
→	Емпатійний – прагнення і вміння «відчувати іншого як самого себе», розуміти внутрішній світ своїх вихованців, уміння стати на їхні позиції.
→	Свідомоформуючий – світоглядне самовизначення вихователя, розвиток спеціального мислення, бажання підтвердити або спростувати достовірність явищ чи тверджень тощо.
→	Почуттєво-комунікативний – скерований на розвиток можливостей вихователя емпатійно й креативно транслювати власні почуття й думки, створюючи відповідні взаємозв'язки і налагоджуючи взаємодію між всіма учасниками педагогічного процесу.
→	Оцінювально-результативний – передбачає оцінку вихователями досягнутих в освітньому процесі результатів, встановлення відповідності їх навчально-виховним завданням тощо.
→	Контрольно-регулювальний – передбачає одночасний контроль вихователя за процесом вирішення поставлених завдань і правильністю виконання освітніх операцій, а також контроль за точністю відповідей.
→	Особистісний – рефлексивна установка, мотиваційна спрямованість свідомості, волі і відчуттів вихователя на інклюзивну освіту дітей.
→	Креативний – творча активність і особистісні якості вихователя, які дозволяють створювати нові матеріальні і духовні цінності, а також розвивати творчий потенціал дітей з ООП, враховуючи їхні можливості.
→	Мотиваційний – сукупність стійких мотивів до роботи в умовах інклюзивної освіти, спрямованість на визнання кожної дитини суб'єктом освітньої діяльності, а також забезпечення організації та підтримки спільної діяльності дітей з ООП на засадах недискримінації та поваги для їхньої успішної соціалізації.
→	Організаційний – сукупність знань, умінь та навичок про створення, підтримку та розвиток здорового, безпечного, розвивального середовища для інклюзивної освіти за принципами універсального дизайну та розумного пристосування.
→	Проектувальний – здатність розробляти та впроваджувати нові зразки інклюзивної практики: створювати емоційно-комфортну атмосферу та застосовувати нові способи освітніх комунікацій і форми освітньої взаємодії; проєктувати індивідуальну траєкторію розвитку й навчання кожної дитини; проєктувати мобільні і динамічні, розвивальні освітні осередки за принципами універсального дизайну та розумного пристосування із урахуванням санітарно-гігієнічних вимог та конкретних освітніх завдань.
→	Морально-етичний – сформованість емоційного інтелекту, комунікативної толерантності та позитивного відношення до роботи в середовищі для інклюзивної освіти.

Рис. 1. Компоненти професійно-особистісної готовності майбутніх вихователів ЗДО до інклюзивної освіти

Примітки: сформовано авторами на основі джерел (Садова, 2015; Кузава, 2016: 77; Наказ Міністерства економіки України від 19 жовтня 2021 р. № 755-21).

Оскільки вихователь – це ключова постать, яка впроваджує реформи в ЗДО, у зв'язку з цим важливим процесом є забезпечення їхньої якісної педагогічної освіти і постійного професійного розвитку. Обов'язковою умовою для цього є впровадження професійних стандартів за професіями «Вихователь» та «Керівник закладу дошкільної освіти», в яких повинні бути визначені ті компетентності, знання та вміння, які повинен мати сучасний вихователь для проведення діяльності в умовах інклюзивної освіти (Розпорядження КМУ від 24 березня 2021 р. № 276-р.).

Професійна підготовка вихователя ЗДО до діяльності в умовах інклюзивної освіти повинна здійснюватися відповідно до специфіки інклюзії та з урахуванням усіх вищезазначених положень. Відповідно до Стандарту вищої освіти України за спеціальністю 012 «Дошкільна освіта» галузі знань 01 – «Освіта / Педагогіка» для першого (бакалаврського) рівня, який визначає цілі навчання – підготовка фахівців до розвитку, навчання і виховання дітей раннього і дошкільного віку в закладах системи освіти і сім'ї, які спроможні вирішувати складні спеціалізовані завдання, що характеризуються комплексністю та невизначеністю умов із застосуванням теорії і методики дошкільної освіти. Варто відзначити, що в переліку фахових компетентностей вихователів ЗДО встановлено: вміння формувати Індивідуальну програму розвитку та необхідні для навчання дітей з ООП документи; здатність до індивідуального і диференційованого розвитку дітей раннього і дошкільного віку з ООП відповідно до їхніх можливостей тощо (Наказ Міністерства освіти і науки України від 21 листопада 2019 р. № 1456).

Для досягнення продуктивних результатів в сфері професійної підготовки вихователя ЗДО до діяльності в умовах інклюзивної освіти необхідно поєднати компетентності педагога з його особистісними якостями, практичними вміннями та навичками. Підготовка вихователів повинна базуватись на теоретичних знаннях, а також враховувати внутрішні потреби особистості та її бажання досягти високих результатів (Цегельник, 2022).

Слід зазначити, що такі передумови, як оцінювання та співбесіди перед проходженням курсу підготовки з ведення діяльності в умовах інклюзивної освіти, є обов'язковими у зв'язку з тим, що в подальшому навчання дітей з ООП здійснюватиметься лише тими вихователями, які готові як морально, так і психологічно до такого роду діяльності, а не керуються лише мотиваційними факторами. При цьому вихователь, окрім

бажання вчитися, має також виявляти позитивне ставлення до дітей з ООП та сприймати таких дітей як особистості.

Отже, вихователі, які мають намір працювати в умовах інклюзивної освіти, окрім вищезазначених характеристик, мають бути також висококваліфікованими фахівцями та широко обізнаними в тонкощах інклюзивної освіти. Вихователі повинні насамперед розуміти межу між навчанням і навчанням дітей з ООП, бути здатними створювати сприятливий психологічний клімат, уникати та вирішувати конфліктні ситуації. При цьому вихователі повинні тісно співпрацювати не лише з дітьми з ООП, а й з їхніми батьками у так званому «трикутнику: вихователь + батьки + діти з ООП».

З огляду на практичну значущість запропонованого підходу до підготовки вихователів ЗДО до діяльності в умовах інклюзивної освіти, цей підхід є комплексним, оскільки визначає принципи підготовки вихователів, виходячи із загальних особливостей реалізації інклюзивної освіти в ЗДО (Bakhmat, 2021).

На рисунку 1 відображено основні структурні компоненти професійно-особистісної готовності майбутніх вихователів ЗДО до інклюзивної освіти дітей з ООП.

Дослідивши основні категорії до визначення компонентного складу професійно-особистісної готовності майбутніх вихователів ЗДО до діяльності в умовах інклюзивної освіти доходимо до висновку, що комплексна цілеспрямована діагностика сформованості готовності майбутніх вихователів до роботи з дітьми з ООП може бути забезпеченою застосуванням мотиваційного, організаційного, креативного, особистісного, контрольно-регулювального, емпіричного, емпатійного, свідомоформуючого, почуттєво-комунікативного, оцінювально-результативного, проєктувального та морально-етичного компонентів та відповідних показників із урахуванням професійних компетентностей визначених у Професійному стандарті «Вихователь закладу дошкільної освіти» (Наказ Міністерства економіки України від 19 жовтня 2021 р. № 755-21).

Висновки та перспективи подальших досліджень. На основі аналізу професійної підготовки вихователя ЗДО до діяльності в умовах інклюзивної освіти встановлено, що наразі актуальною є проблема формування та діагностики рівня готовності майбутніх вихователів до інклюзивної освіти. Визначено, що в ЗВО здійснюється підготовка кваліфікованих і вмотивованих вихователів, здатних забезпечувати освітні потреби дітей

з ООП та створювати у ЗДО комфортне і безпечне середовище для всіх здобувачів освіти, розробляти та використовувати освітні ресурси для забезпечення освітніх потреб дітей з ООП.

Практичне значення проведеного дослідження полягає в тому, що висновки та рекомендації, розроблені авторами та запропоновані в статті, можуть бути використані для: розвитку конкретних вмінь, таких як адаптація освітніх матеріалів, робота з різними потребами дітей з ООП, співпраця з батьками та іншими фахівцями, розробка індивідуалізованих освітніх програм, використання різних адаптивних методів та матеріалів,

зміцнення практичної бази та впровадження інноваційних підходів у підготовку вихователів до роботи дітьми з ООП.

Подальші дослідження можуть бути спрямовані на вдосконалення програм навчання для майбутніх вихователів, які орієнтовані на розвиток специфічних навичок і компетенцій, необхідних для роботи в інклюзивному середовищі, а також на вивчення ефективних методик та підходів до професійної підготовки вихователів ЗДО до діяльності в умовах інклюзивної освіти, що дасть змогу стимулювати освітню сферу й сприятиме ефективному вихованню дітей з ООП.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Бондар В. І., Золотоверх В. В. Історія олігофренопедагогіки: Підручник. К.: Знання, 2007. 375 с.
2. Кузава І., Ярмолюк М. Формування професійної готовності майбутніх вихователів до впровадження інклюзивної освіти. *Науковий вісник Східноєвропейського національного університету імені Лесі Українки. Розділ IV. Спеціальна педагогіка та соціальна робота*. 2016. Вип. 2 (304). Т. 2. С. 75–81.
3. Національна стратегія розвитку інклюзивної освіти на 2022–2032 роки: розпорядження КМУ від 23 лютого 2022 р. № 286-р. URL: <https://nus.org.ua/wp-content/uploads/2019/07/210719-strategiyainklyuziya.pdf>
4. План пріоритетних дій Уряду на 2021 рік: розпорядження КМУ від 24 березня 2021 р. № 276-р. URL: <https://www.kmu.gov.ua/nps/pro-zatverdzhennya-planu-prioritetnih-dij-uryaduna-2021-s240321>
5. Порошенко М. А. Інклюзивна освіта: навчальний посібник. Київ: ТОВ «Агентство «Україна», 2019. 300 с.
6. Про затвердження Порядку організації інклюзивного навчання у закладах дошкільної освіти: Постанова КМУ від 10 квітня 2019 р. № 530. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/530-2019-%D0%BF#Text>
7. Про затвердження стандарту вищої освіти за спеціальністю 012 «Дошкільна освіта» для першого (бакалаврського) рівня вищої освіти: Наказ Міністерства освіти і науки України від 21 листопада 2019 р. № 1456. URL: <https://mon.gov.ua/ua/npa/pro-zatverdzhennya-standartu-vishoyi-osvitiza-specialnistyu-012-doshkilna-osvita-dlya-pershogobakalavrskogo-rivnya-vishoyi-osviti>
8. Професійний стандарт «Вихователь закладу дошкільної освіти»: Наказ Міністерства економіки України від 19 жовтня 2021 р. № 755-21. URL: <https://mon.gov.ua/ua/npa/pro-zatverdzhennya-profesijnogo-standartuvihovatel-zakladu-doshkilnoyi-osviti>
9. Садова І. Особливості підготовки майбутнього вчителя до навчання дітей з особливими потребами в умовах інклюзивної освіти. *Актуальні питання гуманітарних наук*. 2015. Вип. 14. С. 313–318.
10. Цегельник Т. М. Психолого-педагогічні основи підготовки майбутніх вихователів до професійної діяльності в інклюзивних групах закладів дошкільної освіти. *Інноваційна педагогіка*. 2022. Випуск 49. Том 1. С. 152–155.
11. Bakhmat N., Kravets N., Kulikovska I., Leniv Z., Ishcuk V. Training of pedagogical staff for conducting activities in the conditions of inclusive education. *Laplage em Revista*. 2021. Vol. 7. Pp. 559–571.
12. Incheon Declaration: Education 2030: Towards Inclusive and Equitable Quality Education and Lifelong Learning for All. 2015. URL: <https://unesdoc.unesco.org/ark:/48223/pf0000233137>

REFERENCES

1. Bondar V. I., Zolotoverkh V. V. (2007). *Istoriia olihofrenopedahohiky: Pidruchnyk [History of oligophrenopedagogy: Textbook]*. K.: Znannia, 2007. 375 s. [in Ukrainian].
2. Kuzava I., Yarmoliuk M. (2016). *Formuvannia profesiinoi hotovnosti maibutnih vykhovateliv do vprovadzhenia inkluzyvnoi osvity [Formation of professional readiness of future educators for the implementation of inclusive education]*. *Naukovyi visnyk Shhidnoevropeiskoho natsionalnoho universytetu imeni Lesi Ukrainky. Rozdil IV. Spetsialna pedahohika ta sotsialna robota – Scientific Bulletin of Lesya Ukrainka East European National University. Chapter IV. Special pedagogy and social work*, 2 (304) 2, 75–81 [in Ukrainian].
3. *Natsionalna stratehiia rozvytku inkluzyvnoi osvity na 2022–2032 roky: rozporiadzhennia KMU vid 23 liutoho 2022 r. № 286-r. [National Strategy for the Development of Inclusive Education for 2022-2032: Decree of the CMU dated February 23, 2022 No. 286]*. URL: <https://nus.org.ua/wp-content/uploads/2019/07/210719-strategiyainklyuziya.pdf> [in Ukrainian].
4. *Plan priorytetnykh dii Uriadu na 2021 rik: rozporiadzhennia KMU vid 24 bereznia 2021 r. № 276-r. [The Government's priority action plan for 2021: Order of the CMU dated March 24, 2021 No. 276]*. URL: <https://www.kmu.gov.ua/nps/pro-zatverdzhennya-planu-prioritetnih-dij-uryaduna-2021-s240321> [in Ukrainian].
5. Poroshenko M. A. (2019). *Inkluzyvna osvita: navchalnyi posibnyk [Inclusive education: study guide]*. Kyiv : TOV "Ahentstvo "Ukraina", 2019. 300 s. [in Ukrainian].
6. *Pro zatverdzhennia Poriadku orhanizatsii inkluzyvnoho navchannia u zakladakh doshkilnoi osvity: Postanova KMU vid 10 kvitnia 2019 r. № 530 [On the approval of the Procedure for the organization of inclusive education in pre-*

school education institutions : Decree of the CMU dated April 10, 2019 No. 530]. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/530-2019-%D0%BF#Text> [in Ukrainian].

7. Pro zatverdzhennia standartu vyshchoi osvity za spetsialnist 012 «Doshkilna osvita» dlia pershoho (bakalavrskoho) rivnia vyshchoi osvity: Nakaz Ministerstva osvity i nauky Ukrainy vid 21 lystopada 2019 r. № 1456 [On the approval of the standard of higher education for specialty 012 “Preschool education” for the first (bachelor) level of higher education: Order of the Ministry of Education and Science of Ukraine dated November 21, 2019 No. 1456]. URL: <https://mon.gov.ua/ua/npa/pro-zatverdzhennya-standartu-vishoyi-osvitiza-specialnistyu-012-doshkilna-osvita-dlya-pershogobakalavrskogo-rivnya-vishoyi-osviti> [in Ukrainian].

8. Profesiinyi standart “Vykhovatel zakladu doshkilnoi osvity»: Nakaz Ministerstva ekonomiky Ukrainy vid 19 zhovtnia 2021 r. № 755-21 [Professional standard “Preschool teacher”: Order of the Ministry of Economy of Ukraine dated October 19, 2021 No. 755-21]. URL: <https://mon.gov.ua/ua/npa/pro-zatverdzhennya-profesijnogo-standartuvihovatel-zakladu-doshkilnoyi-osviti> [in Ukrainian].

9. Sadova I. (2015). Osoblyvosti pidhotovky maibutnoho vchytelia do navchannia ditei z osoblyvymy potrebamy v umovakh inkluzyvnoi osvity [Peculiarities of future teacher training for teaching children with special needs in the conditions of inclusive education]. Aktualni pytannia humanitarnykh nauk – Current issues of humanitarian sciences, 14, 313–318 [in Ukrainian].

10. Tsehelnik, T. M. (2022). Psykholoho-pedahohichni osnovy pidhotovky maibutnikh vykhovateliv do profesiinoi diialnosti v inkluzyvnykh hrupakh zakladiv doshkilnoi osvity [Psychological and pedagogical foundations of training future teachers for professional activities in inclusive groups of preschool education institutions]. Innovatsiina pedahohika – Innovative pedagogy, 49(1), 152-155 [in Ukrainian].

11. Bakhmat N., Kravets N., Kulikovska I., Leniv Z., Ishcuk V. (2021). Training of pedagogical staff for conducting activities in the conditions of inclusive education. Laplage em Revista, 7, 559-571 [in English].

12. Incheon Declaration: Education 2030: Towards Inclusive and Equitable Quality Education and Lifelong Learning for All. 2015. URL: <https://unesdoc.unesco.org/ark:/48223/pf0000233137> [in English].